

PAPER DETAILS

TITLE: Uygulanmamis Bir Proje: Konya Telgraf ve Postahane Binasi

AUTHORS: Emre Kolay

PAGES: 276-291

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4645834>

Art-Sanat

Araştırma Makalesi | Research Article

 Açık Erişim | Open Access

Uygulanmamış Bir Proje: Konya Telgraf ve Postahane Binası

Unimplemented Project: Konya Telegraph and Post Office Building

Emre Kolay¹

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Konya, Türkiye

Öz

Tanzimat ile köklü değişim yaşayan kurumlardan birisi posta teşkilatıdır. II. Mahmud döneminde başlayan ıslahat sürecinin ardından 19. yüzyılın ikinci yarısında posta hizmetlerinin modernizasyon sürecinin hızlandığı görülmektedir. Bir yandan posta ve telgraf hizmetlerini sunacak idari yapılanma oluşturulurken öte yandan bu hizmetin verileceği fiziki mekânın inşaa süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda Osmanlı Devleti'nde çok sayıda postahane binasının inşaa edildiği görülmektedir. Bununla birlikte bazı postahane binalarının ise yalnızca proje olarak kaldığı, uygulanma şansı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu projelerden birisi de Konya'da yapılması planlanan telgraf ve postahane binasına aittir. Osmanlı arşivlerinde bulunan yapıya ait proje dosyaları ve keşif defteri yapının inşaa sürecine ve mimari karakterine dair detaylar sunmaktadır. Yapının inşaa edilememesi sebepleri ile inşaa planlanan yapının mimari karakteri bu detaylar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Konya Telgraf ve Postahane binası, bir yandan detayları ve yaygınlığı henüz tam olarak keşfedilmemiş postahane binalarına yönelik özgün bir örnek teşkil ederken öte yandan dönemin inşaa aşamalarında merkez ile taşra yönetiminin bakış açısını ortaya koyması bakımından dikkate değer bir örnektir.

Bu çalışmada Konya Vilayeti ile Posta ve Telgraf Nezareti ve Dahiliye Nezareti arasında yapılan yazışmalar ışığında Konya vilayet merkezinde inşaa edilmesi planlanan telgraf ve postahane binasının inşaa aşamaları, keşif defteri ve mimari projeleri incelenmiştir. Bu belgeler ışığında yapının mimari detaylarıyla birlikte inşaa sürecine ait detaylar ortaya konmuştur.

Abstract

An institution that underwent radical change during the Tanzimat era was the postal organization. Following the reform process that started during the reign of Mahmud II, the modernization process of the postal services accelerated in the late 19th century. On the one hand, the administrative structure to provide postal and telegraphic services was established, and on the other hand, the process of building the physical space where these services would be provided was initiated. In this context, many post office buildings were constructed in the Ottoman Empire. However, some post office buildings remained only projects and did not have a chance to be built. The telegraph and post office building planned for Konya is one of these projects. The project files and the survey book of the building in the Ottoman Archives provide details about the construction process and the architectural character of the building. These details include the reasons why the building could not be built and the architectural character of the planned building. In this context, the Konya Telegraph and Post Office Building is not only a unique example of a post office building whose details and distribution have not yet been fully researched, but also a remarkable example in terms of revealing the perspective of the central and local administrations in the construction phases of the period.

Based on the letters between Konya Province, the Ministry of Post and Telegraph and the Ministry of Interior, this study examines the construction stages, the exploration book and the architectural projects of the telegraph and post building that was to be built in the center of Konya. Considering these documents, the architectural details of the building and the details of the construction process are revealed.

Atıf | Citation: Kolay, Emre, . "Unimplemented project: Konya telegraph and post office building". *Art-Sanat*, 23 (2025): 276-291. <https://doi.org/10.26650/artsanat.2025.23.0012>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

 2025. Kolay, E.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Emre Kolay emre.kolay@erbakan.edu.tr

Art-Sanat

<https://art-sanat.istanbul.edu.tr/>

e-ISSN: 2148-3582

Anahtar Kelimeler Osmanlı Mimarisi • Batılılaşma • Postahane • Telgrafhane • Konya • Mimarlık Tarihi**Keywords** Ottoman Architecture • Westernization • Post Office • Telegraph Office • Konya • Architectural History

Extended Summary

The radical change in the postal organizations of the Ottoman Empire began immediately after the Tanzimat era. Although it is known that the first steps were taken during the reign of Mahmud II, the first concrete change was the establishment of the Ministry of Posts and the enactment of the regulation in 1840. The postal organization, which was first developed and institutionalized in Istanbul, soon spread to the major provinces of the empire. In fact, as early as 1841, postal organizations were established in cities such as Yenişehir, Thessaloniki, Serres, Nis, Ioannina, Ankara and Kayseri. By 1849, the number of provincial postal organizations had risen to 44. The regulations of 1840 and 1870 shaped the administrative organization of the postal organization, and efforts were made to benefit from the communication technologies of the time, using the reports of foreign experts. The telegraph played an important role in the development of communication technology. The telegraph, the new communication technology introduced in the Ottoman lands during the Crimean War, became widespread in the Ottoman lands soon after the war. The Telegraph Administration, which initially had a directorate-level management structure (1855), was merged with the Post Ministry in 1871, and the name of the Ministry was updated to the Post and Telegraph Ministry. Another change in the name of the ministry came with the spread of telephone technology in the Ottoman Empire. After the first attempts in 1881, telephone lines became widespread in 1908 and the name of the ministry in charge of transport and communication was changed to the Ministry of Post, Telegraph and Telephone by a decree in 1911. The development of the Ministry of Post and Telegraph continued during the reign of Abdülhamid II, and post and telegraph buildings were built or designed in many parts of the empire. However, in settlements that did not have an independent structure, postal and telegraph services were provided within buildings such as government buildings, municipal buildings and banks.

The main subject of this study is the construction process and project files of the Telegraph and Post Office building that was planned to be built in Konya Province. Some files in the Ottoman Archive contain the official correspondence and project files related to the building in question. The correspondence and project file dated 1899 shows that the Konya Provincial Council requested for the building. The Provincial Council stated that the existing post office building was in a dilapidated condition and that the construction of a new post office building was imperative. The construction projects and findings are also attached. The Konya Provincial Council also mentioned that the poor condition of the building undermined the representation of the state. The Ministry of Posts and Telegraphs responded negatively to this request. The main reason given was that the budget allocated by the Ministry for constructing the building was insufficient. Based on this letter to the Ministry of the Interior, the response of the Ministry of the Interior was also negative. However, it has also been reported that initiatives have been taken to renovate the buildings, which are in a dilapidated state and undermine the image of the state. In addition to the file in question, there are other documents relating to the construction of the building. As part of the study, these documents were also analyzed and the correspondence that occurred after the preparation of the project was evaluated. The correspondence between the Konya Provincial Assembly, the Ministry of Interior and the Ministry of Post and Telegraph on May 22, 1899, June 29, 1899, July 5, 1899, July 23, 1899 and November 18, 1900 emphasizes the urgency of the construction of a post office building, but also shows that the amount determined was not appropriate.

The planned building project consisted of floor plans and a main facade design. In the project prepared by Mehmet Şaban, the Deputy Chief Engineer of Konya Province, the floor plans repeated a scheme found in many public buildings. A wide corridor in the center of the plan and rooms lined up on either side of the corridor form the layout of the building. The building has three floors and a basement. The ground floor of the building was to be used as a post office and the first floor as a telegraph office. The rooms on the ground floor, which have different dimensions, function as the "Postal Center Manager's Room", "Chief Engineer's Room", "Coffee Oven", "Kavas (Bodyguard) and Sergeant's Room", "Store" and "Post Office". In addition, in the post office room on this floor, there are two separate sections, labeled "the place of receipt of letters and leveling letters" and "the place of receipt and distribution of security deposits". The first floor, which was used as a telegraph office, consists of the following rooms: "Chief Manager's Room", "Telegraph Center Manager's Room", "Communication Room", "Pen Room", "Inspector's Room", "Foreign Communication Room"

and "Rest Room". The façades of the buildings were designed in the neoclassical style. The ornamental elements of the door and window frames and the symmetrical openings show that the basic elements of neoclassical architecture were preferred in this building. Another file that provides details about the architectural features of a building is the Discovery Book. The discovery book shows that the body walls of a building are built with two different types of stone. However, wooden materials were preferred for the ceiling and floor coverings inside the building and for the roof structure. The use of beams for the basement floor, which is not shown in the plan drawing but in the façade drawing, was noted in the discovery book. On the basis of this, the ground floor has a jack arch technique. In the seal and signature section of the survey book in the file, it can be read that the project in question was prepared by Mehmet Şaban bin Ahmet, the Deputy Chief Engineer of Konya Province. The name in question is also mentioned in the Konya Province Annual of 1899.

It can be seen that the main obstacle to the construction of the Konya Telegraph and Post Office building was mainly financial. In fact, this situation is not unique to this building. In the 19th century and the first quarter of the 20th century, one of the biggest problems in the construction of public buildings was the budget. When budgets were insufficient, the provincial assemblies could resort to various means. Donations collected from prominent individuals and families in the region (iane), the sale of land owned by the provincial council or the relevant institution, or lotteries were different ways of raising funds for construction. In the case of the Konya Telegraph and Post Office, there is no evidence that these means were used.

The Konya Post and Telegraph Building consists of a space defined as a sofa/divanhane/corridor/lounge in the center and a scheme consisting of rooms located on both sides of the space, which is often found in traditional residential architecture in terms of plan features. In this context, it can be said that it has a common design approach with the Bursa, Kastamonu, Giresun and Antalya Telegraph and Post Office buildings, although it has similar features with the plan scheme of many public buildings.

An analysis of the building, façade and massing characteristics shows that the neoclassical style is gaining in importance in the design process. In the second half of the 19th century, it is known that the neoclassical style was favored in many public buildings. It can be seen that this process continues in the Post Office and Telegraph buildings. The design approach close to the style preferred in the Konya Post and Telegraph Building can also be observed in the British Post Office Building in Galata, Giresun, Niş and Cısr-ı Mustafapaşa Town Telegraph Offices. In general, the post office buildings have forms that are in accordance with the architectural texture of the region, especially the residential architecture.

Another striking feature of the Konya Telegraph and Post Office building is that the postal and telegraph services are divided into separate floors and the administrative structure is proportionally distributed within the plan scheme. The ground floor is reserved for postal services and the upper floor for telegraph services.

The construction process of the telegraph and post office building, which occupied the Konya Provincial Assembly for a short period, has been studied with the help of original documents, the reasons why the construction of the building was not carried out have been detailed, the design details of the project have been discussed and its place in the construction activities of the period has been determined. As a result, it is believed that a detailed study of the post and telegraph buildings of the Ottoman period will lead to a better understanding of their place in Ottoman architecture and will contribute to future research in this field.

Giriş

Osmanlı Devleti'nde posta ve telgraf hizmetleriyle ilgili radikal değişimlerin tarihî dönemeci pek çok kamu ve güvenlik kuruluşunun da değişim ve dönüşüm yaşadığı Tanzimat sürecine denk gelmektedir. 1840'ta kurulan Posta Nezareti ile yeni bir döneme giren Osmanlı haberleşme sistemi, merkezî bir teşkilattan sonra zamanla taşraya açılan bir büyüme göstermiştir¹. Nitekim henüz 1841 yılında Yenişehir, Selanik, Serez, Niş, Yanya, Ankara ve Kayseri gibi kentlere posta teşkilatlarının kurulduğu görülmektedir. Böylelikle 1849 yılında taşra vilayetlerinde kurulan posta örgütlerinin sayısı kırk dörde yükselmiştir². Çoğalan posta teşkilatlarının yönetim usulleri adına çeşitli idari düzenlemeler yapılmış ve çıkarılan nizamnameler ile taşra yönetimlerinin detayları belirlenmiştir³. 1840 ve 1871 yıllarında çıkarılan nizamnamelerin temel motivasyonunun Avrupa olduğu görülmektedir ki bu durum Osmanlı modernleşmesi içerisinde oldukça olağan bir süreçtir. Kırım Savaşı (1853-1856) esnasında Osmanlı bürokrasisinin tanıştığı yeni haberleşme teknolojisi olan telgraf, savaş sonrasında kısa süre içinde Osmanlı topraklarında yaygınlaşmıştır. 1855 yılında kurulan ve başta müdürlük seviyesinde bir yönetim biçimine sahip olan telgraf yönetimi 1871 yılında Posta Nezareti ile birleştirilmiş ve nezaretin adı Posta ve Telgraf Nezareti olarak güncellenmiştir⁴. Böylelikle benzer hizmet alanında olan iki kurumun daha iyi hizmet vermesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda memurların ve kullanılan binaların da birleşmesi ile ciddi bir tasarrufun da yolu açılmıştır⁵. Nezaretin adında yapılacak bir diğer değişiklik ise telefon teknolojisinin Osmanlı Devleti'nde yaygınlaşmasıyla gerçekleştirilmiştir. 1881 yılındaki ilk girişimlerden sonra 1908 yılında yaygınlık kazanmaya başlayan telefon hatları, ulaşım ve iletişim alanından sorumlu olan nezaretin isminin 1911 yılında yapılan bir düzenleme ile Posta ve Telgraf ve Telefon Nezareti olarak değişmesine sebep olmuştur⁶. Posta Teşkilatı, II. Abdülhamid döneminde gelişim göstermeye devam etmiş ve 1882 yılında Evrensel Posta Birliğine dâhil olmuştur. Aynı zamanda yabancı uzmanların davet edilmesiyle iletişim alanında yenilikçi reformların geliştirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu gelişimler neticesinde ülkenin pek çok noktasına postahane binalarının inşa edildiği ve böylelikle ülkenin en ücra köşelerine dahi ulaşılabilirdiği görülmektedir⁷. II. Meşrutiyet Dönemi'nde de sürdürülen değişimin yanında nezaretin işleyişinde de birtakım yeniliklere gidilmiştir. Bu tarihten itibaren özellikle 1911 ve 1913 yılı hükümet programlarında Posta ve Telgraf ve Telefon hizmetlerine yer verilmiş, haberleşmenin stratejik önemi üzerinde durulmuş ve mevcut hatların genişletilmesiyle ilgili öneriler sunulmuştur⁸.

Posta teşkilatının çıkartılan nizamnameler ve layihalar ile çağdaş dünyaya ayak uydurma çabası beraberinde bu teşkilatın bağımsız yapı gruplarına olan ihtiyacını gündeme getirmiştir. Böylelikle özellikle II. Abdülhamid döneminde pek çok vilayette postahane ve telgrafhanelerin inşa edildiği görülmektedir. Bununla birlikte bağımsız bir yapıya sahip olmayan yerleşimlerde posta ve telgraf hizmetleri hükümet konakları, belediye binaları ve bankalar gibi yapıların içlerinde sürdürülmüştür. Bu durum benzer bir şekilde diğer kamu kuruluşları için de geçerlidir. Bu çalışmanın ana konusunu teşkil eden Konya Telgraf ve Postahane binası, uygulanmamış bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıya ait arşiv dosyasında yer alan resmî

¹Nesimi Yazıcı, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, c. 6 (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), 1637-1638.

²Yazıcı, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü," 1639.

³Taner Aslan ve Gamze İme, "Osmanlı Devletinde Posta Islahı ve Osmanlı Devletinde Posta Islahına Dair Bir Görüş," *Near East Historical Review* 12/3 (2022), 334, <http://dx.doi.org/10.29228/nehreview.63144>

⁴Yazıcı, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü," 1648-1649.

⁵Onur Özdemir, "Türkiye'de Modern Posta Teşkilatı'nın Kuruluşu ve Gelişimi," (Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, 1998), 64.

⁶Yazıcı, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü," 1651.

⁷Ayşegül Okan, "The Ottoman Postal and Telegraph Services in the Last Quarter of the Nineteenth Century," (Yüksek Lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, 2003), 110.

⁸Tanju Demir, *Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920)*, (Ankara: PTT Genel Müdürlüğü Yayınları, 2005), 160-161.

yazışmalar bir yandan yapının inşa sürecini aydınlatırken diğer yandan yapıya ait proje dosyaları ve keşif defteri inşa edilmek istenen yapının mimari detaylarını sunmakta ve dönemin mimarlık anlayışını mikro bir örnek düzeyinde ortaya koymaktadır.

1. Konya Telgraf ve Postahane Binası

1.1. İnşa Sürecine İlişkin Belgeler

Konya Telgraf ve Postahane binasının inşa edilme talebiyle ilgili süreç, farklı tarihlerde kaleme alınmış belgeler aracılığıyla takip edilebilmektedir. Şura-yı Devlet tasnifinde toplanan ve Konya Vilayeti, Dahiliye Nezareti ve Posta ve Telgraf Nezareti arasındaki yazışmaların bulunduğu, aynı zamanda içerisinde keşif defterinin ve proje dosyasının yer aldığı belge, uygulanmamış olan projenin mimari ve inşa talep sürecine ait detayları içermektedir⁹. 1899 tarihli söz konusu dosya içerisinde yer alan yazışmalar dikkate alındığında yeni bir telgrafhane ve postahane binasının inşa talebinin Konya Vilayet Meclisinden gönderildiği görülmektedir. Dahiliye Nezaretine yazılan 11 Mart 1315 R [23 Mart 1899 M] tarihli belgede mevcut¹⁰ postahane binasının âtil bir durumda olduğu, her an yıkılma tehlikesinin bulunduğu, içinde çalışan memurların her gün tereddüt içinde olduğu ve teşebbüs edildiği hâlde zemininde meydana gelen hasar sebebiyle tamirinin mümkün olmadığı bildirilmekte ve “*keşifname mecübince bir bab telgraf ve postahanenin yüz yirmi bin gurus ile vücuda geleceği ve resm-i musattah*”ın arz edildiği dile getirilmektedir. Ayrıca birçok liva ve kaza merkezine bütçe bulunarak çok sayıda yeni dairelerin inşa edildiği hâlde vilayet merkezinde telgraf ve postahane binasının köhne bırakılmasının devletin şanına yakışmadığı vurgusu da eklenmektedir. Konya Vilayet Meclisinin kaleme aldığı bu yazıyı Posta ve Telgraf Nezareti yanıtlayarak Dahiliye Nezaretine sevk etmiştir. 17 Nisan 1315 R [29 Nisan 1899 M] tarihli Posta ve Telgraf Nezareti nazırı imzalı söz konusu belgede mevcut telgraf ve postahane binasının özellikle şimendifer sebebiyle harap duruma geldiği ve yeni bir binaya ihtiyaç olduğu belirtilmekte, Konya Vilayet Meclisinin yapının yeniden (müceddeden) inşası için 120.000 kuruş sarfında bir meblağ belirlediği fakat nezaretçe bu meblağın yalnızca 67.775 kuruşunun karşılanabileceği, bu bütçenin ise mevcut yapının tamiratına dahi yetmeyeceği dile getirilmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü yeni bir yapının inşasının mümkün olmadığı ve hazırlanan keşif defteri ile proje dosyalarının iadesine karar verildiği bilgisi de paylaşılmaktadır. Posta ve Telgraf Nezaretinin bu yazısına binaen Dahiliye Nezaretinden çıkan ve Konya Vilayet Meclisinin bilgilendirildiği yazıda, Posta ve Telgraf Nezaretinin gerekçeleri haklı görülmekte, bununla birlikte telgraf ve postahane binasının yer aldığı mevkiin çirkin görünümünün düzenlenmesi ve bir çevre düzenlemesi yapılmasıyla ilgili girişimlerin başladığı bilgisi de paylaşılmaktadır.

Kurumlar arası yapılan yazışmalar bu tarihten sonra da devam etmiştir. Buna göre;

- 10 Mayıs 1315 R [22 Mayıs 1899] tarihli yazıda daha önce Posta ve Telgraf Nezaretinden gönderilen yazıya atıf yapılarak öngörülen 120.000 kuruşluk inşa masrafının ancak 67.775 kuruşluk bölümünün karşılanabileceği tekrar edilmekte, buna mukabil mevcut binanın harap bir hâlde olduğu dile getirilerek mevcut süreç Sadaret Makamına bildirilmektedir¹¹.
- 17 Haziran 1315 R [29 Haziran 1899] tarihli sonraki belge Şura-yı Devlet Maliye Dairesinden çıkmıştır. İnşa talep sürecinin kısaca özetlendiği bu metinde Maliye Dairesi, Konya Vilayeti Meclisine “*ileride münasib bir karşılık tedarik edilinceye kadar hâl-i hazırıyla idareten maslahat edilmesi*”ne yönelik bir uyarıda bulunmaktadır¹².

⁹Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Şura-yı Devlet (ŞD.) 1130/11, 21 Safer 1317 [1 Temmuz 1899].

¹⁰Arşiv kayıtlarında mevcut binanın konumuyla ilgili bir bilgi verilmemektedir.

¹¹Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi (DH MKT.) 2205/145, 10 Mayıs 1315 R [22 Mayıs 1899].

¹²Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.) 1335/100094/2, 17 Haziran 1315 R [29 Haziran 1899].

- 23 Haziran 1315 R [5 Temmuz 1899] tarihli bir sonraki yazışma Maliye Dairesinin önerisinin Dahiliye Nezaretine iletiliğiyle ilgilidir¹³.
- 10 Temmuz 1316 R [23 Temmuz 1899] tarihli, yaklaşık bir yıl sonra kaleme alınan yazı, Dahiliye Nezaretinden Posta ve Telgraf Nezaretine yazılmıştır. Belgede vilayetin verdiği bilgiler ışığında yapının mail-i inhidam (yıkılmak üzere) hâlinde olduğu ve tehlike arz ettiği bilgisi tekrar edilmekte, daha önce Şura-yı Devlet Maliye Dairesinin yapının mümkün olduğunca tamir edilerek kullanılması gerektiğine dair önerisi hatırlatılmakta ve bunun için 2662 kuruşluk bir tamirat bütçesinin bulunduğu dile getirilmektedir. Vilayetin öngördüğü 120.000 kuruşluk yeniden inşa masrafının karşılanmasının da mümkün olmadığı tekrar edilmektedir.¹⁴
- 5 Teşrinisani 1316 R [18 Kasım 1900] tarihli bir diğer belge ise Konya Vilayetinden Posta ve Telgraf Nezaretine yazılmıştır. Yazıda Dahiliye Nezaretinin belirttiği ve Şura-yı Devlet Maliye Dairesinin önerdiği tamirat için belirlenen 2500 kuruşluk bütçeye karşın mevcut yapının tamirinin mümkün olmadığına, yeni bina inşa edilinceye kadar başka bir binaya taşınılmasının uygun olduğuna ve yeniden inşası talep edilen yapının inşa masraflarının 120.000 kuruştan yeni bir keşif ile 95.000 kuruşa düşürülebileceği belirtilmektedir.¹⁵

Konya Telgraf ve Postahane binasının inşasına dair resmi süreçlerin özetlendiği yukarıdaki bilgiler ışığında yapının inşasının mali sorunlar sebebiyle gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.

1.2. Mimari Analiz

Konya Telgraf ve Postahane binasının Osmanlı Arşivinde yer alan proje dosyası, iki katlı yapının kat planlarını ve ana cephe çizimini sunmaktadır¹⁶. Mekânların üzerine alınan notlar ile mekân işlevlerinin belirlenmiş olduğu yapının plan şeması genel hatlarıyla kamu yapılarında sıklıkla karşımıza çıkan bir tipolojinin tercih edildiğini göstermektedir (*Görsel 1*). Buna göre merkezde yer alan ve zemin katta “gezinti mahali”, birinci katta ise “salon” olarak adlandırılan geniş bir toplanma-dağılma mekânı ile bu mekâna iki kanatta açılan farklı boyutlara sahip odalardan meydana gelen bir şema, Konya Telgraf ve Postahane binasının genel plan hatlarını oluşturmaktadır. Odaların işlevlerine bakıldığında ise zemin katın postahane, birinci katın ise telgrafhane olarak işlev kazandırıldığı görülmektedir. Zemin katta yer alan ve farklı boyutlara sahip olan mekânlar “posta merkez müdürü odası”, “Ser Makinist odası”, “kahve ocağı”, “kavas ve çavuşan odası”, “depoy” ve “postahane” olarak işlevlendirilmiştir. Postahane odası içinde “Ari ve tesviye mektup kabul mahalli” ile “Emanet kabul ve tevzi mahalli” olarak not edilmiş iki ayrı bölüm de yer almaktadır. Katlar arası geçişi sağlayan üç kollu merdiven ana kapı aksına yerleştirilmiş ve köşelerde kalan boşluklar ise tuvalet mekânı olarak değerlendirilmiştir. Telgrafhane olarak işlev kazanan birinci kat “baş müdür odası”, “telgraf merkez müdürü odası”, “muhabere odası”, “kalem odası”, “müfettiş odası”, “ecnebi muhabere odası” ve “teneffüs odası” işlevlerini kazanan odalardan meydana gelmektedir. Dosya içinde bulunan keşif defterindeki mühür ve imza bölümünde söz konusu projenin Konya Vilayeti Ser-mühendis muavini Mehmet Şaban bin Ahmet tarafından hazırlandığı okunabilmektedir. Söz konusu isim aynı zamanda 1899 tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde de geçmektedir. Vilayet bünyesinde görev alan Ser-mühendis muavinleri Nuri Efendi, Osmanlı Nuri Efendi ve Mehmet Ali Efendi’nin yanı sıra Şaban Efendi’nin de adı not alınmıştır¹⁷.

¹³BOA, BEO. 1335/100094/1.

¹⁴Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi (DH MKT.) 2378/116, 10 Temmuz 1316 R [23 Temmuz 1900].

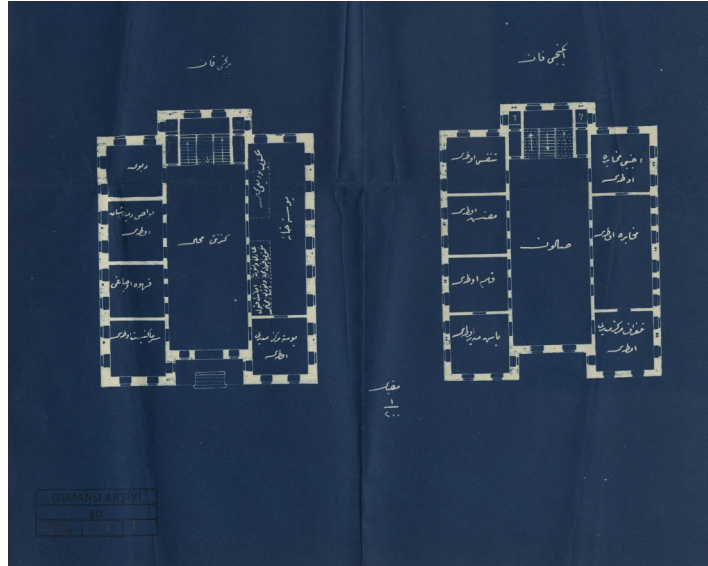
¹⁵Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi (DH MKT.) 2429/9, 5 Teşrinisani 1316 R [18 Kasım 1900].

¹⁶BOA, ŞD. 1130/11.

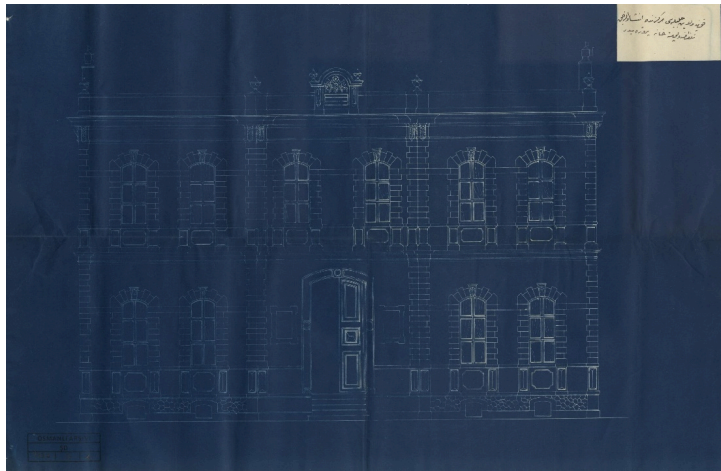
¹⁷Konya Vilayeti Salnamesi, 1317/1899, 36.

Proje dosyasında sunulan ana cephe çizimi de yapının üslubu ve cephe karakteri hakkında bilgi sunmaktadır (Görsel 2, Görsel 3, Görsel 4, Görsel 5, Görsel 6). Bu minvalde yapının Neoklasik üslubun özelliklerini belli ölçülerde taşıdığı söylenebilir. Cephe çiziminde yapının iki değil, üç kata sahip olduğu, plan çizimlerinde görülen zemin kat ve birinci katın haricinde ayrıca yükseltilmiş bodrum katın da bulunduğu izlenmektedir. Cephe köşelerinin ve basık kemerli pencere ile kapı açıklıklarının çerçevelerine dişli forma sahip taş malzeme ile hareketlilik kazandırılması, bodrum kat seviyesinin taş döşeme cephesiyle diğer cephelerden ayrılması, kat sınırlarının yatay yerleştirilen silme hatlarıyla belirginleştirilmesi, pencere altlarının farklı boyutlarda uygulanan çerçeve formlarıyla hareketlendirilmesi, örtü sistemini gizleyen parapet duvar ve merkezinde uygulanan kitabe ve arma yuvası, cephe tasarımının ana unsurlarını oluşturmaktadır. Simetrik olarak yerleştirilen basık kemerli pencere açıklıkları ise plan çiziminden anlaşıldığı kadarıyla diğer cephelerde de benzer biçimde simetrik olarak uygulanmaya devam etmiştir. Yapının kesit çizimlerinin olmaması, kapı açıklıkları, tavan biçimleri ve döşeme detayları gibi iç mekân kurgusuna dair bilgilere erişimi engellemektedir. Ancak keşif defteri iç mekânda kullanılan malzeme detaylarını vermesi bağlamında önem kazanmaktadır.

Görsel 1: Konya Vilayeti Telgraf ve Postahane binası kat planları
Kaynak: BOA. ŞD. 1130/11

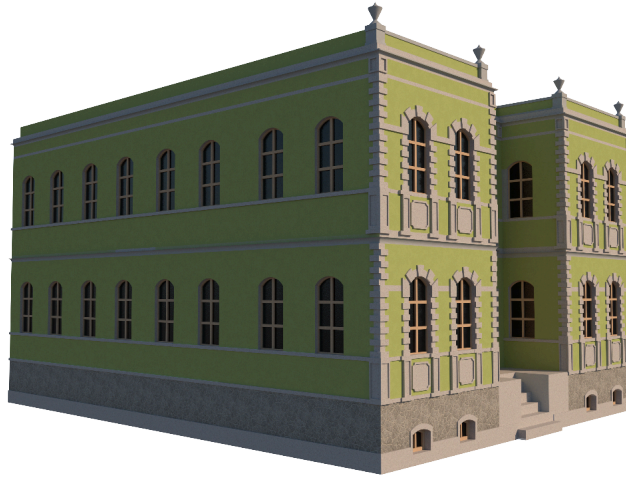

Görsel 2: Konya Vilayeti Telgraf ve Postahane binası ana cephe çizimi
Kaynak: BOA. ŞD. 1130/11

Görsel 3: Konya Telgraf ve Postahane binası ana cephesi 3D canlandırması

Kaynak: E. Kolay, 2024

Görsel 4: Konya Telgraf ve Postahane binası yan cephe 3D canlandırması

Kaynak: E. Kolay, 2024

Görsel 5: Konya Telgraf ve Postahane binası yan cephe 3D canlandırması

Kaynak: E. Kolay, 2024

Görsel 6: Konya Telgraf ve Postahane binası arka cephesi 3D canlandırması

Kaynak: E. Kolay, 2024

1.3. Keşif Defteri

Kamu yapılarının inşa aşamalarını içeren belgelerde sıklıkla rastlanan keşif defterleri, genellikle yapının inşasından önce yaklaşık maliyetini çıkarmak ve buna göre bütçe talebinde bulunmak için tercih edilen bir yöntemin çıktılarıdır. Bazı durumlarda yapının hem inşasından önce bir keşif defteri (keşf-i evvel defteri) hem de inşa sonrasında yapılan maliyeti ve mimari uygulamayı detaylandıran bir keşif defterinin (keşf-i sani defteri) hazırlandığı bilinmektedir. Keşif defterlerinde yapının temel, kat ve çatı sistemleri ile duvarlarında tercih edilen malzeme ve teknik ile tavan, döşeme, kapı ve pencere gibi mimari unsurlarda tercih edilen malzemenin cinsinin ve miktarının belirtildiği, aynı zamanda işçilik ve nakliye ücretlerinin de detaylandırıldığı görülmektedir.

Bu bağlamda Konya Telgraf ve Postahane binası için Konya vilayeti ser-mühendis muavini Mehmet Şaban bin Ahmet tarafından hazırlanmış olan keşif defteri, yapının yeri, inşa masrafları, malzeme bilgisi ve malzemenin kullanım yeri gibi detayları içermesi bakımından oldukça kıymetlidir (Görsel 7, Görsel 8, Tablo 1). Buna göre yapının ana malzemesinin taş olduğu görülmektedir. Taş malzeme, adi ve kesme taş olarak iki farklı özelliktedir ve beden duvarlarının adi taştan inşası öngörülmüştür. Kesme taş daha çok cephe köşeleri, pencere ve kapı “korniş”lerinde (söveler ve silmeler) ve plasterlerde uygulanmaktadır. Adi taş olarak adlandırılan taşın kaba yonu taş olması muhtemeldir. Taş malzeme ayrıca temel duvarlarında, yapıya ulaşımı sağlayan dış merdivende ve planda “gezinti mahali” olarak adlandırılan holün zemininde tercih edilmektedir. Yoğun olarak kullanılan bir diğer malzeme ahşaptır. Ahşap malzeme ağırlıklı olarak kapı ve pencere doğramalarında, zemin döşemeleri ve tavanlarda, katlar arası geçişi sağlayan üç kollu merdiven ile merdivene bağlı korkuluk, sahanlık gibi birimlerde tercih edilmektedir. Sıvanın hem iç mekân duvarlarında hem de cephelerde kullanılmasına yönelik maliyet tablosu da keşif defterine işlenmiştir. Böylelikle yapının cephelerinde kullanılan taş malzemenin sıva ile kapatılmasının planlandığı anlaşılmaktadır. Yapının inşasında kullanılması planlanan bir diğer malzeme ise putreldir. “I” profile sahip metal malzemenin 19. yüzyılın son çeyreğinde özellikle kamu ve ticari yapıların inşasında tercih edildiği ve genellikle volta döşemede kullanıldığı bilinmektedir. Keşif defterinde ise putrel malzemenin bodrum katın gezinti mahallinde kullanılacağı belirtilmektedir. Buradan yola çıkarak bodrum kat tavan sisteminin volta döşeme olarak planlandığı söylenebilir. Bu durum, zemin kat döşemesinde ahşap yerine taş malzemenin tercihinin de anlaşılır kılmaktadır. Keşif defterinde çatı sisteminin ahşap malzeme temelli olduğu dile getirilmektedir. Kiremit örtü ile kapatılıp çatı %30 meyile sahip olmalıdır. Çatı ile bağlantılı olarak yağmur sularının tahliyesinde de çinko malzemeye sahip boruların tercih edildiği görülmektedir. Deftere işlenen bir diğer detay ise “Arma-i Osmânî”dir. Cephe çiziminde çatı parapet duvar merkezinde de yeri işlenmiş olan armaanın “tarih taşıyla birlikte” ifadesiyle kaydı keşif defterine alınmıştır.

[illegible]

Görsel 7: Konya Vilayeti Telgraf ve Postahane binası için hazırlanan keşif defteri
Kaynak: BOA. ŞD. 1130/11

[illegible]

Görsel 8: Konya Vilayeti Telgraf ve Postahane binası için hazırlanan keşif defteri
Kaynak: BOA. ŞD. 1130/11

Tablo 1: Konya Vilayeti Telgraf ve Postahane binası için hazırlanan keşif defterine ait tablo (Özgün belgeden günümüz Türkçesine aktarılmıştır)
Kaynak: BOA. ŞD. 1130/11

İmalat-ı Mimariye Meseha Cetveli									
Sıra No	Cins ve Nevi İmalatı	Aksam-ı ...	İmalatin ebadı			Mesaha-i Hacmiye	Mesaha-i Sathıye	Vezn	Mülahazat
			Tuli	Arzani	İrtifa				
1	Temel ve bodrum hafriyatı		...	1,00	137,10	1,50		Etraf beden duvarları Harici taş merdiven temeli	
			91,40	0,80	3,60	0,75			
			6,00	0,50	25,70	1,00			
			51,40	10,20	270,80	1,50			
			17,70		437,20				
2	Zemin temel inşası		91,40	1	1,50	137,10		Etraf beden duvarları Harici taş merdiven temeli ... duvarları Yekün	
			6,00	0,80	0,75	3,60			
			51,40	0,50	1,00	25,7			
					166,40				
3	Zemin tahtında temel inşası		91,40	0,80	2,50	182,80		Etraf beden duvarlarının... Harici taş merdiven Bodrum bölme duvarları Yekün	
			6,00	0,60	1,00,	3,60			
			32,40	0,50	2,50	40,50			
						226,90			
						13,59			
					213,31				
4	Muvazlik duvar inşası		91,40	0,30	0,55	15,09		Bodrum kat etraf erbaşına muvazlik duvar inşası Pencere boşlukları Yekün	
						1,50			
						16,59			
5	Birinci katın beden duvarları		91,40	0,50	5,00	228,50		Adi harici taş ile bölme duvarlar inşası Pencere boşluklarıyla pilastr ve kornişler minha Yekün	
						104,24			
						124,26			
6	İkinci katın beden duvarları		91,40	0,50	5,00	228,50		Adi harici taş ile bölme duvarlar inşası Pencere boşluklarıyla pilastr ve kornişler minha Yekün	
						104,24			
						124,126			
7	Umumi bölme duvarları		91,40	0,25	5,00	64,25		Birinci kat bölme duvarları İkinci kat bölme duvarları Yekün halakırın (boş yerlerin) bölme duvarları Kapı ve pencere boşlukları Yekün	
			56,60	0,25	4,50	63,68			
			21,20	0,25	9,20	48,76			
						176,79			
						45,14			
					131,55				
8	Kesme taş inşaatı	408 1887	91,40	0,30	0,30	9,60		Pabuç kaidesi Pabuç korniş Kat korniş Esas korniş Cephenin... kısmı Etraf... kısmının kaide korniş Plastr Birinci ve ikinci katın pencere kornişleri Birinci ve ikinci katın pencere etrafı Yekün	
			91,40	0,30	0,10	4,80			
			91,40	0,30	0,40	12,80			
			91,40	1,00	0,50	45,70			
			19,20	1,30	0,85	4,90			
			72,20	0,30	0,85	18,40			
			0,40	0,30	0,20	9,79			
			180,10	0,20	0,15	5,40			
			0,35	0,25	0,20	33,02			
			10,50	0,30	0,25	0,92			
						140,33			
9	Ahşap döşemeler	4	20,80	5,00		432,84		Birinci ve ikinci katın oda döşemeleri İkinci katın salon ahşap döşemesi	
			16,50	7,00		115,50			
			4,40	1,50		6,60			
						554,94			

İmalat-ı Mimariye Meseha Cetveli									
Sıra No	Cins ve Nevi İmalatı	Aksam-ı ...	İmalatin ebadı			Mesaha-i Hacmiye	Mesaha-i Sathıye	Vezn	Mûlahazat
			Tuli	Arzani	İrtifa				
									Sahanlık döşemesi Yekûn
10	Ahşap tavanlar	4	20,80 20,40 16,20	5,00 7,00 7,00		432,84 144,00 115,50 692,34			Birinci ve ikinci katın oda tavanları İkinci kat salon tavanı Birinci katın tavanı Yekûn
11	Alt kat döşemesi		16,20	7,00		110,50			Gezinti mahaline adi tesviye olunmuş taş döşeme
12	Bodrum için putrel	11	7,50		0,20			Kilogram 2887,50	Bodrumda gezinti mahaline vaz olunacak putrel
13	Dahili merdiven		4,4	2,60			11,44		Maa küpeşte ve korkuluk ahşap merdiven
14	Harici merdiven maa sahanlık	5	2,00 6,00	0,30 2,30	0,25 0,20	0,75 2,76 3,51			Yonu(?) taş merdiven inşası Merdiven sahanı inşası Yekûn
15	Maa müstemilat pencereler	28 30 4 2 19	 00 00 00 00	1,00 1,00 0,80 0,60 1,00	2,50 2,25 1,20 1,00 2,50		70,00 67,50 70,84 1,20		Alt kat pencereleri Üst kat pencereleri Hela pencereleri Haricteki ikinci kat pencereler Alt ve üst kat dahili pencereler Yekûn
16	Kapılar	13 8 1	1,20 1,00 2,00	3,20 2,00 4,25			49,92 16,00 8,50 74,42		Dahili kapılar (oda kapıları) Dahili kapılar (hela kapıları) Harici kapılar Yekûn
17	Helalar	4	3,80	1					Maa müstemilat memur taştan inşası
18	Sakf (çatı) inşası		22	19,20			422,40 127,60 550,00		Üzeri kiremit örtü ahşap sakf inşası Meyil için yüzde otuz... ham olunan Yekûn
19	Umumi binanın sıvaları		... 91,40 91,40 72,00 187,20 203,20	00 00 00 00 00	5,00 4,50 0,50 5,00 4,50		457,00 411,30 36,00 936,00 914,40 2754,70		Harici(zemin kat) Harici(ikinci kat) Harici(üç taraf... sıvası) Dahili(zemin kat) Harici(ikinci kat) Umum siva sathı yekûn
20	Dere ve oluklar	... 91,40 88,00							Çinkodan saçak etrafına dere Çinkodan boru
21	Arma-i Osmani	1	00	1,60	1,50				Tarih taşıyla birlikte

2. Değerlendirme

Konya Telgraf ve Postahane binasının inşasına engel olan durumun temelde mali problemler olduğu görülmektedir. Bu durum yalnızca bu yapıya özgü bir sorun değildir. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde kamu yapılarının inşasındaki en büyük sorunlardan birisi bütçedir. Vilayetlerin merkez ile yaptıkları yazışmalarının çoğunluğunu mimari kaygılar ve proje aksaklıkları ya da mimar ile ilgili sorunların değil bütçe talebinin oluşturduğu görülmektedir. Bütçelerin yetersiz olduğu noktada vilayet meclisleri farklı yollara

başvurabilmektedir. Bölgenin ileri gelen kişi ve ailelerinden toplanan bağışlar (iane), vilayet meclisinin ya da ilgili kurumun sahip olduğu arsaların satılması ya da piyango tertipleri inşa için bütçe oluşturma farklı yollarıdır¹⁸. Konya Telgraf ve Postahane binası inşası özelinde ise bu yollara başvurulduğuna dair bir iz rastlanmamıştır. 1913 yılında inşa edildiği bilinen fakat özgün işlevi hakkında bir bilgiye rastlanılmayan ve günümüzde mevcut bir binanın ticarethane ya da banka binası olabileceği hususunda yorumlar bulunmaktadır¹⁹. Söz konusu yapının cephe karakterine bakıldığında ise yukarıda detaylandırılan projedeki cephe tasarımına oldukça uzak bir tasarım anlayışına sahip olduğu söylenebilir. 1913 tarihli günümüzdeki yapı Yeni Türk Mimarisi ya da bir diğer adıyla I. Ulusal Mimarlık Akımı çerçevesinde tasarlanmıştır.

İnşa süreciyle ilgili yazışmalarda dikkat çeken bir husus yapının şimendifer sebebiyle hasar gördüğü ve böylelikle devletin şanına yakışmayan bir kamu yapısına dönüştüğüdür. Bu hususta vilayetin diğer vilayetleri örnek göstererek onların sahip olduğu yeni kamu yapılarına benzer bir yapının şehirlerinde inşasını talep etmeleri yalnızca merkezî yönetime yapılan ince bir “sitem” değil, bununla birlikte vilayet meclisinin çevre bölgelerde sürdürülen inşa faaliyetlerini yakından takip ettiğinin de bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Taşra yönetimlerinin inşa faaliyetlerindeki rolü üzerine yapılması elzem olan detaylı bir çalışmada bu durumun da irdelenmesi gerekmektedir. Tahrip olan ve bölge sakinleri tarafından çirkin görülen bu yapının yeniden inşasının mümkün olmadığını belirten Dahiliye Nezaretinin devletin itibarına zarar getirmemesi adına yapının çevre düzenlemesi için girişimlerin başladığını bildirmesi, kamu yapılarının ve kamusal alanların merkezî yönetimce sadece hizmet alanları olarak görülmediğini, bununla beraber devleti temsil eden bir itibar abidesi niteliği taşıdığını göstermektedir.

Konya Posta ve Telgraf binası plan özellikleri bakımından geleneksel konut mimarisinde sıklıkla karşılaşılan merkezde bir sofa/divanhane/koridor/salon olarak tanımlanan bir mekân ve mekânın iki yanına konumlandırılan odalardan meydana gelen bir şemadan oluşmaktadır. Bu bağlamda pek çok kamu yapısının plan şeması ile benzer özellikler taşımakla birlikte Bursa, Kastamonu, Giresun ve Antalya Telgraf ve Postahane binaları²⁰ ile ortak tasarım anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Benzer plan kurgusu dönemin diğer kamu yapılarında da sıklıkla uygulama alanı bulmuştur. Bu bağlamda Antep Amerikan Hastanesi, İzmir İngiliz Hastanesi, Isparta Gureba Hastanesi²¹, Söğüt, Çatalca ve Muğla İdadileri²², Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Belediye Binaları²³, Silivri ve Söke Hapishaneleri (Görsel 9)²⁴ ile Ergani, Alucra ve Çankırı Hükümet Konakları²⁵ benzer plan şemasının tercih edildiği kamu eserlerine örnek olarak sıralanabilir.

Yapı, cephe ve kütle özelliklerine bakıldığında Neoklasik üslubun tasarım sürecinde ağırlık kazandığı görülmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş pek çok kamu yapısında Neoklasik üslubun tercih edildiği bilinmektedir. Bu sürecin Postahane ve Telgrafhane binalarında da sürdürüldüğü anlaşılmaktadır²⁶. Konya Posta ve Telgrafhane binasında tercih edilen üsluba yakın tasarım anlayışı aynı zamanda Galata'daki

¹⁸Hükümet konaklarının inşasında da benzer süreçlerin işlediği bilinmektedir. Nurcan Yazıcı Metin, *Devlet Kapısı: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Hükümet Konaklarının İnşa Süreci ve Mimarisi* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2019), 143-147.

¹⁹Nurcan Fırat, “1900-1930 Yılları Arasında Konya'da Türk Mimarisi” (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, 1996), 80.

²⁰Nurcan Yazıcı Metin, “İletişimin Mimarisi: Osmanlı'nın Telgrafhane Binaları,” 26. *Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Kitabı* (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2024), 1685-1686, 1695-1696.

²¹Sertan Atasoy, “Türkiye'deki Geç Dönem Osmanlı Hastane Binaları (1827-1923)” (Doktora tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2022), 559, 585, 654.

²²Rahşan Toptaş, “II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909) İdadi Yapıları (Türkiye Örnekleriyle)” (Doktora tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2020), 628, 631, 633.

²³Emre Kolay, “Sultan II. Abdülhamid Döneminde Doğu Trakya'da İnşa Edilmiş Belediye Binaları,” *Dil ve Tarih-Coğrafya Dergisi* 60/2, (2020), 610, 618, 625, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dtcfdergisi/issue/66803/1044577>

²⁴Emre Kolay, *Arşiv Belgeleri Işığında Osmanlı Hapishane Mimarisi* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2021), 248, 279.

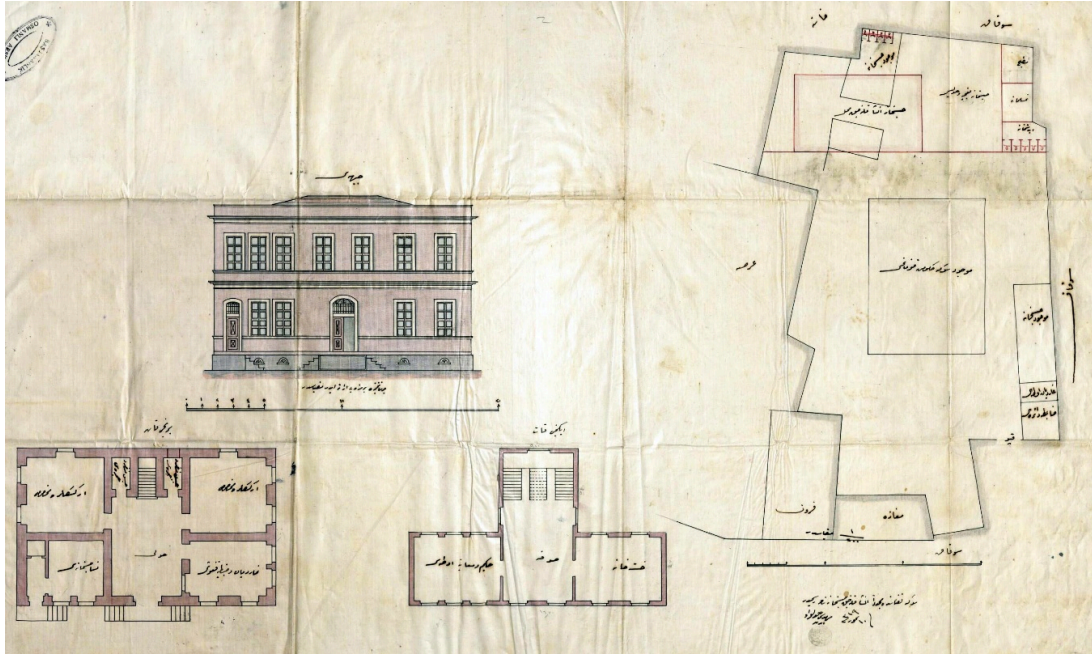
²⁵Yazıcı Metin, *Devlet Kapısı: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Hükümet Konaklarının İnşa Süreci ve Mimarisi*, 257, 265, 283.

²⁶Yazıcı Metin, “İletişimin Mimarisi: Osmanlı'nın Telgrafhane Binaları,” 1706.

İngiliz Postahane Binasında²⁷, Giresun, Niş (Görsel 10) ve Cısr-i Mustafapaşa Kasabası Telgrafhanelerinde²⁸ izlenebilmektedir. Postahane binalarının genel itibarıyla bölgenin mimari dokusuna ve özellikle konut mimarisine uygun biçimlenmelere sahip olduğu söylenebilir²⁹. Bununla birlikte Neoklasik üslubun dönemin diğer kamu yapılarında da yaygınlık kazandığı görülmektedir. İşkodra³⁰ ve Selanik Hükümet Konakları³¹, Siroz Hapishanesi³², Selanik İdadisi³³ ve Zeynep Kamil Hastanesi³⁴ Neoklasik üslubun tercih edildiği kamu yapılarından bazılarıdır.

Konya Telgraf ve Postahane binasında dikkat çeken bir diğer husus posta ve telgraf hizmetlerinin ayrı katlara bölünmesi ve idari yapının da plan şeması dâhilinde orantılı bir şekilde dağıtılmış olmasıdır. Zemin kat posta hizmetlerine, üst kat ise telgraf hizmetlerine ayrılmıştır. Mekân tanımlamalarına bakıldığında ise dönemin posta hizmetlerine cevap verebilecek nitelikte bir yapı olarak tasarlandığı düşünülebilir.

Görsel 9: Söke Hapishanesi binasının sofalı plan şemasını gösteren proje dosyası

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye, Islahat (DH TMIK. S.), 53/18, 22 Safer 1322 [8 Mayıs 1904].

²⁷ M. Kaan Sağ, "The British Post Office in the Ottoman Capital: A Transition Throung a Turbulent Period," *A/Z ITU Journal of the Faculty of Architecture* 12/2 (2015), 108, <https://www.az.itu.edu.tr/index.php/jfa/article/view/422>

²⁸ Yazıcı Metin, "İletişimin Mimarisi: Osmanlı'nın Telgrafhane Binaları," 1695, 1700-1701.

²⁹ Betül Gelengül Ekimci ve Ece Küçükatalay, "Osmanlı Posta Teşkilatı Yapılarının Kültürel Miras Değeri Bağlamında İncelenmesi," *TÜBA-KED* 27 (2023), 158, <https://doi.org/10.22520/tubaked.1026803>

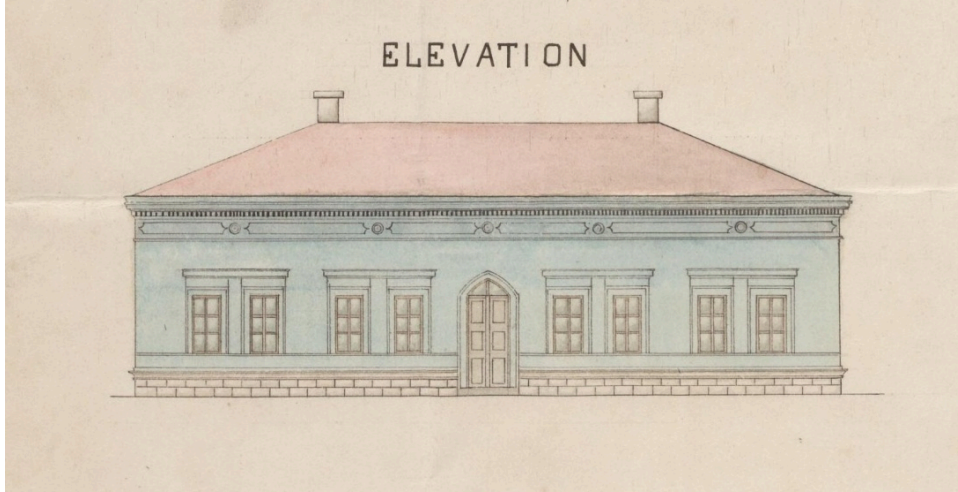
³⁰ Neval Konuk Halaçoğlu, "Tanzimat Sonrası Osmanlı Rumeli Vilayetleri Hükümet Konaklarında İdeoloji ve Erk'in Mimari Temsili (1839-1922)" (Doktora tezi, Atılım Üniversitesi, 2018), 171.

³¹ Nurcan Yazıcı Metin, "An Example of Ottoman Architecture in the Balkans. The Government Office Building in Thessaloniki," *14th International Congress of Turkish Art Proceedings* (Paris: College de France, 2013), 873.

³² Emre Kolay, "Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarisinde Uygulanabilmiş Bir Hapishane Projesi: Siroz (Serez) Hapishane Binası," *Sanat Tarihi Dergisi* 29/1 (Nisan 2020), 165, <https://doi.org/10.29135/std.619421>

³³ Yıldırım Özбек, "Tanzimat Sonrasında Selanik'in Gelişimi ve İdadi Mektebi" *METU Journal of the Faculty of Architecture* 40/2 (2023), 137, <https://doi.org/10.4305/METU.JFA.2023.2.6>

³⁴ Atasoy, "Türkiye'deki Geç Dönem Osmanlı Hastane Binaları (1827-1923)," 107.

Görsel 10: Niş Telgrafhanesi binasının Neoklasik cephe tasarımını gösteren proje dosyası

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Plan, Proje, Kroki (PLK. p.), 4619, (Tarih yok).

Sonuç

19. yüzyılın sonunda Konya vilayet meclisini kısa bir süreliğine meşgul eden Telgraf ve Postahane binası inşa süreci, yukarıda özgün belgeler eşliğinde irdelenmiş, yapının inşasının hangi sebeplerle uygulanamadığı detaylandırılmış ve projenin tasarım detayları ele alınarak dönemin imar faaliyetleri içerisindeki yerine dair tespitlerde bulunulmuştur. Mali sorunların Osmanlı Devleti'ni mikro düzeyden makro düzeye nasıl etkilediği ve gündelik yaşamda önemli bir yer işgal eden kamu yapılarının bu süreçten ne yönde etkilendiği bir örnek proje üzerinden ele alınmıştır. Öte yandan konuyu ciddiyetle ele alan vilayet yönetiminin vilayet baş mühendis muavinine yaptırmış olduğu proje detayları, dönemin telgraf ve postahane binaları üzerine yapılacak olan çalışmalara açıklık getirebilir. Yukarıda da belirtildiği üzere genellikle yerel mimari ile eş güdümlü bir tasarım anlayışı sergileyen bu yapıların yanı sıra Neo-klasik gibi Batı kökenli bir üslubun da tercih edildiği eserlerin var olması ve Konya Vilayeti'nde de bu üslubun tercih edilmiş olması kayda değer bir husustur. Sonuç olarak Osmanlı Dönemi telgrafhane ve postahane binaları üzerine yapılması gereken detaylı çalışmalar ile söz konusu yapıların Osmanlı mimarisi içerisindeki konumunun daha net anlaşılacağı, bu minvalde ele alınan bu çalışmanın da ileride bu alanda yapılacak bilimsel çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi

Çıkar Çatışması

Finansal Destek

Dış bağımsız.

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review

Conflict of Interest

Grant Support

Externally peer-reviewed.

The author has no conflict of interest to declare.

The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri

Author Details

Emre Kolay (Doç. Dr.)

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Konya, Türkiye

0000-0002-5696-324X

✉ emre.kolay@erbakan.edu.tr

Kaynakça | References

- Aslan, Taner ve Gamze İme. "Osmanlı Devletinde Posta Islahı ve Osmanlı Devletinde Posta Islahına Dair Bir Görüş." *Near East Historical Review* 12/3 (Temmuz 2022): 329-346. Erişim 27 Eylül 2023. <http://dx.doi.org/10.29228/nehreview.63144>.
- Atasoy, Sertan, "Türkiye'deki Geç Dönem Osmanlı Hastane Binaları (1827-1923)." Doktora tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2022.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.) 1335/100094/2, 17 Haziran 1315 [29 Haziran 1899].
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi (DH MKT.) 2205/145, 10 Mayıs 1315 [22 Mayıs 1899].
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi (DH MKT.) 2378/116, 10 Temmuz 1316 [23 Temmuz 1900].
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Nezareti, Mektubi Kalemi (DH MKT.) 2429/9, 5 Teşrinisani 1316 [18 Kasım 1900].
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye, Islahat (DH TMIK. S.), 53/18, 22 Safer 1322 [8 Mayıs 1904].
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Plan, Proje, Kroki (PLK. p.), 4619 [Tarihsiz].
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Şura-yı Devlet (ŞD) 1130/11, 21 Safer 1317 [1 Temmuz 1899].
- Demir, Tanju. *Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920)*. Ankara: PTT Genel Müdürlüğü Yayınları, 2005.
- Fırat, Nurcan. "1900-1930 Yılları Arasında Konya'da Türk Mimarisi." Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, 1996.
- Gelengül Ekimci, Betül ve Ece Küçükatalay. "Osmanlı Posta Teşkilatı Yapılarının Kültürel Miras Değeri Bağlamında İncelenmesi." *TÜBA-KED* 27 (2023): 149-177. Erişim 27 Eylül 2023. <https://doi.org/10.22520/tubaked.1026803>.
- Kolay, Emre. "Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarisinde Uygulanabilmiş Bir Hapishane Projesi: Siroz (Serez) Hapishane Binası." *Sanat Tarihi Dergisi* 29/1 (Nisan 2020): 153-171. Erişim 02 Ağustos 2024. <https://doi.org/10.29135/std.61942>.
- Kolay, Emre. "Sultan II. Abdülhamid Döneminde Doğu Trakya'da İnşa Edilen Belediye Binaları." *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 60/2 (2020): 599-637. Erişim 02 Ağustos 2024. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dtcfdergisi/issue/66803/104457>.
- Kolay, Emre. *Arşiv Belgeleri Işığında Osmanlı Hapishane Mimarisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2021.
- Konuk Halaçoğlu, Neval. "Tanzimat Sonrası Osmanlı Rumeli Vilayetleri Hükümet Konaklarında İdeoloji ve Erk'in Mimari Temsili (1839-1922)." Doktora tezi, Atılım Üniversitesi, 2018.
- Konya Vilayeti Salnamesi*. Konya: Vilayet Matbaası, 1317/1899.
- Okan, Ayşegül. "The Ottoman Postal and Telegraph Services in the Last Quarter of the Nineteenth Century." Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, 2003.
- Özbek, Yıldırım. "Tanzimat Sonrasında Selanik'in Gelişimi ve İdadi Mektebi." *METU Journal of the Faculty of Architecture* 40/2 (2023): 123-151. Erişim 02 Ağustos 2024. <https://doi.org/10.4305/METU.JFA.2023.2>.
- Özdemir, Onur. "Türkiye'de Modern Posta Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişimi." Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, 1998.
- Sağ, M. Kaan. "The British Post Office in the Ottoman Capital: A Transition Through a Turbulent Period." *A/Z ITU Journal of the Faculty of Architecture* 12/2 (2015): 103-117. Erişim 02 Ağustos 2024. <https://www.az.itu.edu.tr/index.php/jfa/article/view/42>.
- Şenyurt, Oya. *Osmanlı Mimarisinin Temel İlkeleri Resim ve İnşa Üzerinden Gerçekleştirilen Farklı Bir Yaklaşım*. İstanbul: Doğu Kitabevi, 2015.
- Tokmak, Esin. "Prizren'deki 19. Yüzyıl Osmanlı Dönemi Kamu Yapılarının İncelenmesi ve Prizren Eski Posta ve Telgraf Binası İçin Koruma Önerisi." Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2012.
- Toptaş, Rahşan. "II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909) İdadi Yapıları (Türkiye Örnekleriyle)." Doktora tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2020.
- Yazıcı Metin, Nurcan. "An Example of Ottoman Architecture in the Balkans. The Government Office Building in Thessaloniki." *14th International Congress of Turkish Art Proceedings*. Paris: College de France, 2013, 869-876.
- Yazıcı Metin, Nurcan. "İletişimin Mimarisi: Osmanlı'nın Telgrafhane Binaları." 26. *Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Kitabı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2024, 1679-1711.
- Yazıcı Metin, Nurcan. *Devlet Kapısı: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Hükümet Konaklarının İnşa Süreci ve Mimarisi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2019.
- Yazıcı, Nesimi. "Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*. 6. İstanbul: İletişim Yayınları, 1985, 1636-1651.

